

Nr 288.

Av herr **Sjölander**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående fastställande av maximalarbetstid för arbetare inom jordbruksyrket.

Efter allt att döma stå Sveriges industriarbetare inför lösningen av ett bland deras viktigaste sociala livskrav, nämligen införandet av 8-timmars lagstadgad normalarbetsdag, och kungl. proposition är i detta spörsmål när som helst att förvänta.

Mångårig kamp håller på att krönas med seger och varje människovän måste glädjas med de oförtröttliga förkämparna för ofrånkomlig rättvis fordran, då den, som är att hoppas, står så nära sin uppfyllelse.

Betydelsen av denna frågas lösning kan icke nog uppskattas. Industriarbetarnas kroppsliga hälsa och andliga utveckling betryggas till en viss grad, och genomförandet av normalarbetsdag kommer helt säkert att verka höjande såväl i ekonomiskt som kulturellt hänseende för vidsträckta folklager i vårt land.

Dock hade det varit lyckligt, om förestående lagstiftning gällt alla arbetargrupper både inom industri, jordbruk m. fl. andra områden. Så är tyvärr ej förhållandet.

Jordbrukets arbetskraft har icke i någon nämnvärd grad varit organiserad utan på det hela taget stått utanför den egentliga arbetarrörelsen. Varför så varit förhållandet, beror icke av bristande intresse för arbetarrörelsen och dess stora betydelse från lantarbetarkårens sida utan fastmer på de oerhörda svårigheter, som äro förenade med en organisationsrörelse på landsbygden med dess stora avstånd och bristen på samlingslokaler. Landsbygdens arbetare ha därför ej offentligt kunnat framföra sina önskningar och berättigade

krav på samma effektiva sätt som de organiserade arbetarna. Ofrånkomligt är att samma skäl, som motivera en lagstadgad arbetstid för industriarbetarna, väga lika tungt då det gäller lantarbetarna.

Det har förut påpekats, att hela samhällslivet förlorar i livsduglighet, om större eller mindre delar av arbetarklassen leva under vidriga arbetsförhållanden, lång arbetstid inberäknad, varigenom dess fysiska och andliga hälsa undergräves.

Genom den vid urtima riksdagen 1918 antagna författningsreformen har frågan om lagstadgad arbetstid även för lantarbetarekåren trätt mera i förgrunden och blivit aktuell. Lantarbetarna ha i ett enda slag ryckt fram till en betydande maktfaktor i det politiska livet, men då gäller det också för dessa att förvärva de nödvändiga medborgerliga insikterna och stärka medborgarintresset, varigenom de kunna på bästa sätt utnyttja sina medborgerliga rättigheter som verkliga samhällsmedborgare till samhällets gagn. Men för att nå detta mål måste arbetstiden för lantarbetarna och för övrigt allt annat tjänstefolk inskränkas och begränsas till ett maximum, som ungefär motsvarar de nu närmast kulturellt ledande klassernas.

En lång och mången gång hård arbetsdag trycker ned lantarbetaren. Utan tvivel har han den ojämförligt längsta arbetsdagen och arbetstiden. Detta är också tillräckligt att förklara, varför lantarbetarna i både andligt och medborgerligt avseende äro de mest efterblivna, då erfarenheten såväl i vårt land som andra ådagalagt, att varje begränsning av arbetstiden inom ett yrke medfört en påtaglig andlig lyftning åt arbetarna inom detsamma.

Vidare har i förut väckta motioner, som avsett normalarbetsdagen, med skärpa framhållits, att den långa arbetstiden är ur social-ekonomisk synpunkt att jämföra med rovhuggningen av våra skogar. Den ödelägger. Men den långa arbetstiden träffar långt hårdare än allt rovnöyttjande av naturatillgångarna, ty den ödelägger släktet.

Skall lantarbetareklassen i sin helhet kunna höja sig till högre kulturellt och andligt liv, skall den över huvud kunna helt och fullt fylla sin ställning som medarbetare i ledningen av ett samhälle, som ställer allt högre krav på sina medborgare, så måste arbetstiden så inskränkas, att fritiden bereder rum härför. Endast genom en förbättrad levnadsstandard och en förkortad arbetstid kan kåren höjas såväl andligt som moraliskt och det medborgerliga intresset väckas och bibehållas.

En förkortning av arbetstiden har även för lantarbetarna en

stor betydelse för hemlivet. Såsom förhållandena nu äro spolieras ofta familjelivet. Genom det tunga arbetet och den långa arbetsdagen sker även ett våldförande på lantarbetarnas kroppskrafter. Hela fritiden måste i regel användas för att återvinna krafter till nästa dags arbete. Lantarbetarens kropp höjes i förtid och reumatisk värk blir snart nog för honom ett plågoris. De andliga förmögenheter, som ligga förborgade i hans själ, få aldrig tillfälle att spira och utvecklas, och då har väl även han rätt att njuta de högre nöjen, som vår litteratur, konst och kultur i övrigt ha att bjuda. Han får icke vara människan utan den levande arbetsmaskinen.

Från auktoritativt jordbrukshåll framhålles emellertid med bestämdhet, att lagstadgad normalarbetsdag ej kan tillämpas på jordbrukets område. Utan att vara blind för de svårigheter, som äro förenade med införandet av normalarbetsdag även för jordbrukets arbetskraft, är dock att beklaga, att jordbrukarna själva visa så stort oförstående och bristande intresse för varje tanke på verklig reformering och ett lagstiftande angående arbetstidens längd, då det gäller modernäringens lejda arbetare.

Det är intet tvivel underkastat, att mycket kunde göras, om den goda viljan icke fattades, utan vederbörande fått blicken öppnad för nödvändigheten av ett reformarbete även för jordbruksarbetarna. Dock måste det stå klart för alla, vilken fara som hotar vårt jordbruk, om intet åtgöres för att göra jordbruksarbetet mera drägligt och tilldragande. Betydelsen härav borde i främsta rummet stå klar för våra jordbrukare. Flykten från jordbruket har förut varit ägnad att uppväcka farhågor. Dessa torde inte bliva mindre hädanefter. Den bästa arbetskraften kommer av helt naturliga skäl fortfarande att gå till industrien i ännu högre grad än förut och jordbruket bottenskrapas på duglig arbetskraft. Den faran får icke underskattas, utan sådana åtgärder vidtagas, att arbetskraften lika gärna i stället söker sig tillbaka till jordbruket. Här gäller svenska jordbrukets vara eller icke vara. Att därför helt kort och gott förklara, att intet går att åtgöras i lantarbetarnas vitala frågor är ansvarslöst och vittnar minsann icke om någon djupare blick för lägets allvar. Den lejde lantarbetaren fordrar även han en förkortad arbetstid, och kravet är ofrånkomligt, alldenstund hans arbetstid är ojämförligt den längsta och torde i regel uppgå till 10 à 11 timmar dagligen, i många fall därutöver. En eventuell minskning i arbetstidens längd kommer helt säkert att ersättas av ökad arbetsintensitet

hos arbetarna själva och genom ett bättre tillvaratagande och tillgodogörande av förbättrade tekniska metoder och hjälpmedel samt maskinell kraft för jordbruket.

Vårt jordbruk måste inrättas efter de nya tidsförhållandena.

Dock inser var och en, som har någon erfarenhet på detta område, att det icke går att tillämpa samma bestämmelser angående arbetstidens längd per dag för både jordbruk och industri. Det råder nämligen emellan dessa båda näringsgrenar en väsentlig artskillnad. Arbetet vid industrien är likformigt året om. Så är dock icke förhållandet rörande jordbruksarbetet. Under sånings- och skördetider gäller för arbetsgivaren att i största möjliga utsträckning utnyttja arbetskraften, annars kunna stora värden lätt sättas på spel och den ekonomiska ställningen undergrävas. Att därför fränkänna honom rätten att under för jordbruket kritiska situationer fordra ökade arbetsprestationer vore således olyckligt. Dock måste allt övertidsarbete kompenseras. Särskilt under för jordbruket ömtåliga tider måste arbetsgivaren utöver den lagstadgade arbetstiden tillerkännas rätten att fordra av sina arbetare övertidsarbete inom rimliga gränser och mot särskild ersättning.

Ett strängt tillämpande av 8-timmars normalarbetsdag för jordbruk och i samband därmed bedrivna näringar möter allt för svåra hinder, då hänsyn även måste tagas till vad den nödvändiga jordbruksdriften kräver. Kreaturens skötsel och vård få heller icke förbises.

Kan därför icke 8-timmars normalarbetsdag inom jordbruksyrket tillämpas i den grad och omfattning som inom industrien, så återstår intet annat än att söka andra framkomliga vägar. Något måste göras även för jordbrukets egen skull. Lagstadgad normalarbetsdag kan givetvis ersättas med lagstadgad normalarbetstid, och den lagstadgade arbetstiden fixeras till ett visst antal timmar under viss tidsperiod, en eller flera veckor.

Uppenbart är, att här tarvas en noggrann utredning, då hänsyn måste tagas icke blott till den lejda arbetskraften utan även till vårt jordbruks konkurrensmöjlighet med utlandets. Men som ofrånkomlig kvarstår dock fordran, att jordbrukets lejda arbetskraft i längden icke får lämnas utanför en reform av så genomgripande betydelse som lagstadgad arbetstid, ty samma skäl, som motivera en lagstadgad arbetstid för industriens arbetare, motivera i lika hög grad lagstadgad arbetstid för all lejda arbetskraft, det må vara på

vilket verksamhetsområde som hälst och icke minst inom jordbrukets.

På grund av ovan anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning, huruvida och i vilken utsträckning en maximalarbetstid även må bestämmas för arbetare inom jordbruksyrket, samt att Kungl. Maj:t därefter må för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 31 januari 1919.

Oscar E. Sjölander.